

ده مهارت برتر مورد نیاز در سال ۲۰۲۵ به اعتقاد WEF

دکتر رضا لطفی، استاد گروه برق دانشگاه فردوسی مشهد

امام علی (علیه السلام): فرزندان را به انجام آداب خودتان وا ندارید؛ زیرا آنان برای زمانی، غیر از زمان شما آفریده شده اند.^۱

چند هفته پیش، برای یافتن پاسخ این پرسش که فرزندان معنوی (و دانشجویهای من) به چه مهارتهایی (دست کم مهارتهای شغلی) در چند سال آینده نیاز خواهند داشت، جستجو کردم و به آخرین گزارش دوسالانه مجمع جهانی اقتصاد^۲ (WEF) که در اکتبر ۲۰۲۰ و با عنوان "The Future of Jobs Report ۲۰۲۰" منتشر شده است [۱] رسیدم. در این گزارش مفصل، نکات آموزنده و ارزشمند فراوانی برای گروههای مختلف شغلی و از جمله صنعتگران و کارآفرینان و البته برای ما اعضای هیأت علمی و دانشجویهای دانشگاهها دیده می شود. اما موضوع این یادداشت، بخشی از آن گزارش است که به مهارتهای شغلی مورد نیاز در سال ۲۰۲۵ اشاره می کند. در این یادداشت به اختصار به ده مهارت برتر مورد نیاز انسانها در سال ۲۰۲۵ اشاره و مباحثی عمدتاً پرسش‌گونه درباره نقش ما استادان مهندسی در آموزش این مهارتها به دانشجویهایمان اشاره خواهد شد.^۳

در یادداشتی به قلم خانم Kate Whiting و بر اساس گزارش بالا، به این ده مهارت شغلی آینده و زمانی که برای یادگیری آنها مورد نیاز است، اشاره شده است [۲]. این مهارتها عبارتند از:

Top 10 skills of 2025

	Analytical thinking and innovation	۱. تفکر تحلیلی و نوآفرینی؛
	Active learning and learning strategies	۲. یادگیری فعال و راهبردهای یادگیری؛
	Complex problem-solving	۳. حل مسائل پیچیده؛
	Critical thinking and analysis	۴. تفکر و تحلیل نقادانه؛
	Creativity, originality and initiative	۵. خلاقیت و ابتکار عمل؛
	Leadership and social influence	۶. رهبری و نفوذ اجتماعی؛
	Technology use, monitoring and control	۷. به کار گیری فناوری، نظارت و کنترل؛
	Technology design and programming	۸. طراحی فناوری و برنامه سازی؛
	Resilience, stress tolerance and flexibility	۹. تاب آوری، تحمل فشار و انعطاف پذیری؛
	Reasoning, problem-solving and ideation	۱۰. استدلال، حل مسأله و ایده پردازی.

Type of skill

- Problem-solving
- Self-management
- Working with people
- Technology use and development

Source: Future of Jobs Report 2020, World Economic Forum.

^۱ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۶۷.

^۲ مجمع جهانی اقتصاد یا World Economic Forum یک اتاق فکر (Think Tank) است که در سوئیس مستقر می باشد.

^۳ نگارنده این یادداشت از همه اندیشمندان و صاحب نظران تقاضا دارد که نقدها و نظرات ارزشمندشان را از وی دریغ نکنند.

اینها مهارت‌هایی هستند که به اعتقاد مجمع جهانی اقتصاد "همه ما"، مستقل از صنعتی که در آن مشغول به کار خواهیم بود در سال ۲۰۲۵ نیاز خواهیم داشت. درباره هر یک از ده مهارت بالا می‌توان به تفصیل سخن گفت که در این یادداشت مختصر نمی‌گنجد. فقط به عنوان نمونه، در اردیبهشت امسال در وبیناری^۴ که به همت انجمن آموزش مهندسی ایران برگزار شد درباره نوآفرینی (Innovation) و طرز فکر یک نوآفرین سخن گفتیم.

تهیه‌کنندگان این گزارش، که براساس پاسخ‌های مدیران و کارکنان شرکت‌های موفق به پرسشنامه‌های متعدد تهیه شده است، همچنین معتقدند که با افزایش به کارگیری فن‌آوری‌های جدید، نیمی از تمام شاغلین تا سال ۲۰۲۵ نیازمند "بازمهارت آموزی" (Reskilling) هستند. برداشت من از این جمله اخیر اینگونه است که نه تنها ضروری است که تلاش کنیم دانشجویان ما را مجهز به مهارت یادگیری فعال (مهارت دوم در فهرست ده گانه بالا) شوند بلکه برای خود من هم به عنوان یک استاد دانشکده مهندسی، ضرورت دارد که در مهارت‌های فعلی خودم دقت و تأمل داشته باشم و برای تجهیز به مهارت‌های مهمی که در آنها ضعف دارم بکوشم.

مقایسه با ده مهارت برتر مورد نیاز در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۲۰

به خوانندگان محترم این یادداشت پیشنهاد می‌کنم که این ده مهارت را با پیشنهادهای WEF برای سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۲۰ که در شکل مقابل مشاهده می‌شود، مقایسه کنند.

Top 10 skills

in 2020

1. Complex Problem Solving
2. Critical Thinking
3. Creativity
4. People Management
5. Coordinating with Others
6. Emotional Intelligence
7. Judgment and Decision Making
8. Service Orientation
9. Negotiation
10. Cognitive Flexibility

in 2015

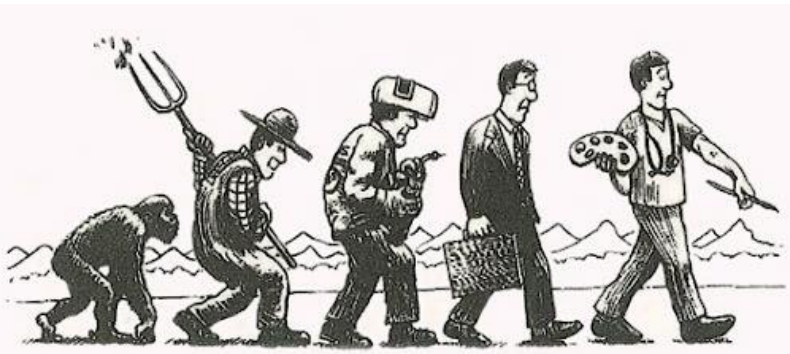
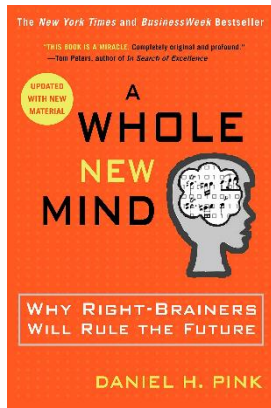
1. Complex Problem Solving
2. Coordinating with Others
3. People Management
4. Critical Thinking
5. Negotiation
6. Quality Control
7. Service Orientation
8. Judgment and Decision Making
9. Active Listening
10. Creativity

به عنوان نمونه، چند مهارت در فهرست ۲۰۲۵، شامل ردیف اول (یعنی تفکر تحلیلی و نوآفرینی)، ردیف دوم (یادگیری فعال و راهبردهای یادگیری)، ردیف ششم (رهبری و نفوذ اجتماعی)، ردیف هفتم (به کارگیری فناوری، نظارت و کنترل)، ردیف هشتم (طراحی فناوری و برنامه‌سازی)، و ردیف نهم (تاب‌آوری، تحمل فشار و انعطاف‌پذیری) اصلاً در دو فهرست قبلی حضور نداشته‌اند و به این دلیل به آنها مهارت‌های نوظهور گفته می‌شود.

نکته ای از کتاب A Whole New Mind

شاید همین‌جا اشاره به مطلبی از کتاب بسیار خواندنی A Whole New Mind نوشته آقای Daniel Pink خالی از لطف نباشد. ایشان در این کتاب، عصر حاضر را متفاوت از عصر کشاورزی، عصر صنعتی و عصر اطلاعات می‌داند و آن را عصر مفهومی (Conceptual) می‌داند و معتقد است که بر خلاف کشاورز، کارگر صنعتی و کارگر دانش، انسان‌هایی در عصر مفهومی بیشتر موفق هستند که به دو مهارت اصلی مجهز باشند: اول همدردی و دوم آفرینش. جالب است بدانیم که این دو، از ویژگی‌های هشت گانه ی نوآفرین از نگاه آقای George Couros در کتاب بسیار خواندنی The Innovator's Mindset هستند.

^۴ Available Online: <https://isee.ir/fa/AnnouncementDetails.aspx?AnnouncementId=۱۰۰>

Source: Daniel Pink's Book - A Whole New Mind

اجازه دهید با چند پرسش این یادداشت کوتاه را به پایان برسانم:

- ۱- آیا اگر به این مقوله، بدون "چشم‌پوشی" از گنجینه بی بدیل اسلام ناب بنگریم، باز هم به همین ده مهارت به عنوان مهمترین مهارت‌های (شغلی) مورد نیاز محدود می شویم؟ جایگاه تقوا، خویشتن داری و کنترل نفس در این فهرست کجاست؟ تواضع و فروتنی چگونه؟
- ۲- از دیدگاه اسلام ناب به راستی شیوه تدریس ما تا چه حد تفکر تحلیلی را در دانشجویانمان تمرین می دهد؟ (به ویژه با توجه به سیستم آموزش متوسطه و شکل فعلی کنکور سراسری که فرصت چندانی برای تقویت تفکر تحلیلی فراهم نمی آورد).
- ۳- چقدر به دانشجویانمان فرصت یادگیری فعال می دهیم و چه قدر آن‌ها را با راهبردهای مختلف یادگیری آشنا می کنیم؟ (به ویژه با توجه به سیستم آموزش متوسطه و شکل فعلی کنکور سراسری که عملاً حفظ کردن آموخته‌ها را بر فهم و درک و تفکر و تعمق ترجیح می دهد).
- ۴- چقدر در تدریس خود، تفکر نقاد دانشجویان را ارج می نهیم؟
- ۵- چقدر به خلاقیت دانشجویان توجه داریم؟
- ۶- آیا واقعاً راه حل‌های خلاقانه دانشجویان را (حتی اگر نسبت به راه حلی که سال‌ها آن را تدریس کرده ایم، طولانی تر و یا دشوارتر به نظر برسد) تشویق می کنیم؟
- ۷- چقدر با طرز فکر نوآفرین آشنا هستیم و مشخصه‌های مختلف این طرز فکر را در خودمان و در دانشجویانمان تقویت می کنیم؟
- ۸- چقدر فرصت تمرین مهارت‌های کارگروهی را برای دانشجویانمان فراهم می کنیم؟
- ۹- به نظر می رسد که به قول سهراب، چشم‌ها را باید شست جور دیگر باید دید.

منابع

[۱] Available online: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020/in-full/infographics-e4e19e4de7>

[۲] Available online: <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them/>